

הישיבה השלוש-מאות-ושמונה-עשרה של הכנסת השלישית

יום שלישי, ג' תמוז תשי"ז (2 יולי 1957)
ירושלים, בנין הכנסת, שעה 16.06

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

חוק לעידוד החסכון (ערבות למלווא והנחות ממס הכנסה) (תיקון), תשי"ז — 1957.

כן הונחו לקריאה שניה ושלישית:

(1) חוק החשמל (תיקון), תשי"ז — 1957, שחור מועדת הכלכלה;

(2) חוק לחיקון פקודת מקומות רחצה ציבוריים, תשי"ז — 1957, שחור מועדת הפנים.

היו"ר א. בן-אליעזר :

הנני מתכבד לפתוח את הישיבה השלוש-מאות-ושמונה-עשרה של הכנסת.

אבקש ממזכיר הכנסת להודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת מ. רוזטי :

ברשות היושב-ראש הנני מתכבד להודיע, כי מטעם הממשלה הונח היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה,

ב. הצהרת אמונים של חבר-הכנסת י. קליבנוב

באמונה את שליחותי בכנסת.

יעקב קליבנוב :
מתחייב אני.

היו"ר א. בן-אליעזר :

אני מאחל לחבר-הכנסת קליבנוב פעילות ענפה ובריאות שלמה.

היו"ר א. בן-אליעזר :

חברי הכנסת, בהתאם לסעיף 48 (ג) לחוק הבחירות לכנסת, תשי"ז — 1955 (נוסח משולב), הריני מודיע שבמקום חבר-הכנסת אריאב שנפטר, וזכרונו לברכה, יבוא מר יעקב קליבנוב. אבקש מאת מר קליבנוב לעלות על הבמה, ואקרא לפניו את הצהרת האמונים והוא ישיב "מתחייב אני":

"אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא

ג. שאילתות ותשובות

ליום 1 באפריל 1957 נשארו 20 מעברות בדונים ופחונים ובהן 4,560 משפחות שהן כ-20,000 נפש;

היינו, עד יום 1 באפריל 1957 חוסלו 42 מעברות, ו-26,040 משפחות, או 130,000 נפשות, שגרו בהן קיבלו שיכון-קבע.

תחילה חוסלו המעברות הקטנות יותר, ולאחר מכן הוחל בשיכון דרי המעברות הגדולות.

בשתי השנים האחרונות חוסלו המעברות, ודריהן הועברו לשיכון-קבע, במקומות הבאים:

מגדיל	בית וגן
זכרון-יעקב	כדורי
מקור-חיים	עפולה ב'
נתניה	אשרת
חוף השרון	כפר אתא א'
באר-יעקב	כפר אתא ב'
גבעתי-ברנר	בת-ים
רחובות	כרכור
גדרה	טירה צפונית

עכשיו מתגשם והולך חיסול המעברה הגדולה תלפיות שבירושלים, ולא יארכו הימים ורוב מכריע של תושביה ישכנו בדיירותיהם.

עלי להוסיף, כי אינני מביא בחשבון המעברות אותן 3,000 המשפחות מן העליה החדשה המתגוררות במבנים אר-

היו"ר א. בן-אליעזר :

נשמע כעת שאילתות ותשובות.

1. חיסול המעברות

חבר-הכנסת ש. הלל שאל את שר העבודה ביום ב' בתמוז תשי"ז (1 ביולי 1957):

לאור התקדמות שאירעו לפני כמה ימים ליד מעברת בני-ברק על רקע בנין שיכון עולים בקרבת מקום, אתכבד לשאול את כבוד השר:

(א) כמה ואילו מעברות פחונים ובדונים חוסלו בשנים האחרונות?

(ב) מה תכניות משרד העבודה לחיסול מעברות הפחונים והבדונים שעדיין קיימות?

(ג) מה בדעת משרד העבודה לעשות לשם חיסול מעברות הצריפונים הקיימות?

שר-העבודה מ. נמיר :

ליד מעברת הצריפונים בני-ברק בונות ארבע חברות שיכון דירות לעולים. עם כל אחת מחברות השיכון הללו נקבע, כי יש להקצות מספר מסויים של דירות לתושבי המעברה, ותנאים מפורשים בנדון זה נקבעו בחוזים בין החברות הבונות ובין אגף השיכון. מעברת הצריפונים הנ"ל כלולה בתכנית הכללית של חיסול מחנות הצריפונים.

1. ביום 1 בינואר 1953 היו 62 מעברות בדונים ופחונים ובהן 30,600 משפחות או כ-150,000 נפש;

עקב תלונה על כך מטעם נציג „עמידר“ באשקלון ובעל היריה שגם הוכיח את הבעלות עליידי חוזה, ניגש יחד עם סמל משטרה. דלת הכניסה היתה נעולה מבפנים, והגברת קטיה גילברט שעמדה ליד החלון סירבה לפתחה. ורק לאחר שתורגמו לה דברי הסמל עליידי מתרגם, איש הסוכנות, וזיכיהם לפתוח את הדלת, אולם סירבה לפנות את הדירה.

לאור תגובתה של האשה, שקיללה וגידפה את השוטרים, לא היתה ברירה לפני המשטרה אלא להתחיל בפניו החפץ ציפ. השוטרים נהגו בהתאפקות רבה, התעלמו מן ההפרעות ופינו את הדירה.

בפעולה זו הותקפו שוטרים ואף שוטר קיבל סטירה, והיה צורך לעצור כמה אנשים אשר הואשמו בתקיפה והכש לת שוטרים בעת מילוי תפקיד. העניין יבורר בבית-המשפט. (א) לא נכון שהשוטרים התנהגו בגסות או בביטויים כגון „מקומכם בסיביר ולא כאן“.

(ב) השוטרים התנהגו בהתאפקות רבה ולא נמצא כל דופי בפעולתם.

(ג) קיימות הוראות מפורשות שקובעים את יחסו והתינהגותו של השוטר כלפי האזרח.

3. ש מ ו ע ה ע ל ג ל י י ת פ ו ש ע י מ
 ל א י ל ת

חבר-הכנסת י. רוקח שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באייר תשי"ז (23 במאי 1957):

בעתונות פורסמה הידיעה שיושב-ראש מועצת אילת התריע בפנישת תענוגים על הנוהג הנפסד להגלות פושעים לאילת.

אילת, שהיא עיר יוצרת ועובדת, ראויה לכל צורה של עידוד ועזרה. חשיבותה ידועה לכל, ולא ייתכן מנהג כזה כפי שיושב-ראש המועצה הצביע עליו.

אי לכך אבקש מכבוד השר להשיבני:

א. הנוכחה הידיעה הנ"ל?

ב. אם כן, המוכן כבוד שר המשטרה לצוות לנקוט אמצעים על מנת להפסיק את הנוהג הנ"ל?

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה:

(1) המשטרה מעולם לא הגלתה ואף לא המליצה על הגליית פושעים לאילת.

(2) לפיכך אין מקום לצוות מטעם המשטרה על נקיטת כל אמצעים שהם.

4. ח ב ל ה ב ח פ י ר ת ה י ס ו ד ו ת ש ל
 ה י ש י ב ה ב ש כ ו נ ת ש מ ש ו ן ב ח ד ר ה

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר המשטרה ביום כ"ז באייר תשי"ז (28 במאי 1957):

כפי שמוסרת העתונות, הרסו כמה בריגנים מהנהלת שיכון שמשון בחדרה את היסודות שהונחו להקמת בנין הישיבה. תכנית הבנין אושרה כחוק עליידי המוסדות המתאימים. המשטרה לא נקטה שום צעדים כלפי המחבלים, אף-על-פי שידועים לה שמותיהם.

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

(א) כלום נכונות הן הידיעות הנ"ל?

(ב) כלום יוכל כבוד השר למסור מה הם האמצעים שנקטה המשטרה כלפי המחבלים, או במקרה שלא אחזה

עיים ליד הבתים הנכונים והולכים בשבילם, — מכיוון שאלה רואים עצמם, ובצדק, כמובטחים בשיכון-קבע תוך זמן קצר. 2. לחיסול מעברות הפחונים והבדונים נבנים והולכים בשנת התקציב השוטפת כ-2,000 — 2,500 יחידות דיור.

לאחר סיום שלב בנין זה תישארנה עוד כ-1,000 משפחות בבית-ליד, וכ-1,000 משפחות בהרצליה, עפולה ומחנה דוד. ארבע המעברות הללו מהוות בעיה מיוחדת בפני עצמה, לא דווקא תקציבית, שתצריך טיפול מיוחד ופתרונות מיוחדים.

3. בצריפונים ובמבנים של מחנות הצבא הבריטי נמצא אות כיום כ-19,000 משפחות, וזו הבעיה הגדולה והחשובה הניצבת לפנינו, בצד השיכון לעולים החדשים.

במשרד-המכונים עתה סכימה תלת-שנתית, החל מהשנה, לבניית 10,000 — 12,000 יחידות דיור, ולשיפוצם של שאר הצריפונים, באופן שהמכונה שלהם ומצבם יאפשרו תנאי מגורים תקינים.

היו"ר א. בן-אליעזר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת הלל.

שלמה הלל (מפא"י):

מאחר שהשאלתה שלי, המניע שלה היה ענין בני-ברק, אני מתכבד לשאול את כבוד השר אם ידוע לו אם נמצא פתרון או עומד להימצא פתרון אשר יחסל את הרקע לסכסוך שהיה באותה מעברה.

שר-העבודה מ. נמיר:

לגבי הסכסוך שהביא לידי מגע אינטימי מדי בין הנוגים עם בדבר, אולי ישיב בהזדמנות זו או בהזדמנות אחרת שר המשטרה, כי אינני בקי בדבר. אני מתכוון לקטטה שהיתה שם.

אשר לשאלה בדבר הפתרון הקונסטרוקטיבי, בראשית השבתי לשאלתה נאמר שבתכנית, אשר דיברתי עליה, בדבר חיסול המעברות ככלל, כלולים תושבי מעברת בני-ברק.

2. ה ת נ ה ג ו ת ה מ ש ט ר ה ב ש ע ת פ י נ ו י
 פ ו ל ש י מ מ ד י ר ה ב א ש ק ל ו ן

חבר-הכנסת י. רוקח שאל את שר המשטרה ביום ט"ו באייר תשי"ז (16 במאי 1957):

בעתונות פורסם שמשטרת אשקלון הוציאה בכוח עולים חדשים שפלשו לשיכונים באשקלון. ידיעות יותר מאוחרות אומרות שהשוטרים התנהגו בגסות, באלימות, והשתמשו בביטויים מעליבים.

אם כל זאת נכון, הרי זה מהווה עבירה חמורה, מה גם שבוצע עליידי אנשי משטרה, אנשים הנושאים מדים ומייצגים את הזרוע המבצעת של מדינתנו.

אי לכך אבקש מכבוד השר להשיבני:

(א) הנוכחה הידיעה בדבר התנהגות זו של השוטרים?

(ב) אם כן, מה הם האמצעים שכבוד השר נקט על מנת לעגוש את האשמים?

(ג) מה עשה כבוד השר על מנת שמעשים כאלה לא יישנו בעתיד?

שר-המשטרה ב. ש. שיטריה:

לשתי משפחות עולים נמסרו שתי דירות בשיכון מאוכ'ס עולים יוצאי פולין. שתי המשפחות הנ"ל פלשו לדירות לא להן, שנמסרו לפי חוזה לאנשים אחרים, באמתלה שהדירות שהוקצו בשבילן קטנות הן.

ישיבה שי"ח, ג' תמוז תשי"ז (2 יולי 1957)

— שאלות ותשובות (לורנץ, שיטריה, רפאל, רובין, בן־אליעזר); הודעה של יושב־ראש ועדת הכנסת (בן־אליעזר, אונייה); חילופי גברי בוועדות הכנסת (בן־אליעזר, אונייה) —

לון, משפחת עולים מפולין אשר פלשה לדירה לא לה, ושני סמלי משטרה ניסו להוציא את המשפחה בכוח מהדירה. בעקבות התגרה שהתפתחה, נשמעו, לפי האינפורמציה שב־ידי, דברים, אשר אסור לסמל משטרת ישראל להשמיע אותם. בקשר עם זה אבקש מכבוד השר לענות לי על השאלות הבאות:

(1) האם נערכה חקירה על טענות עדי ראיה, שאמרו, כי הסמלים הנ"ל פנו אל העולה מפולניה בביטויים מעליבים וגסים?

(2) האם נכון הדבר, שנוסף לכל אלה התפרעו הסמלים והיכו אשה בחודש התשיעי להריגה וילד קטן, אם כי אלה לא היו בין הפולשים לדירה?

(3) האם לדעת כבוד השר אפשרי ומותר יחס כזה מצד סמלי משטרה, אפילו במקרה שהם ממלאים את תפקידם ומרחיקים פולשים מדירה לא להם?

(4) האם בודעת כבוד השר להעמיד את האחראים לפני בית־דין משמעתי, על מנת שיוענשו, אם ימצאו אשמים?

שר־המשטרה ב. ש. שיטריה:

כבר עניתי היום בענין זה על שאלתה דומה מטעם חבר־הכנסת רוקח.

היו"ר א. בן־אליעזר:

שאלה נוספת לחבר־הכנסת רובין.

חנן רובין (מפ"ם):

האם נוסף לאינפורמציה, שאני מבין ששר המשטרה מסר ממקורות הנוגעים בדבר, הושמעו עדי ראיה, שאינם שוטרים, אורחים שלא היו בין הפולשים, כאלה שאינם נוג' עימם בדבר, אלה שקיבלו מכות ואלה שלא קיבלו מכות, אלה ששמעו את העלבונות ואלה שראו את המקרה? האם ערכה המשטרה חקירה בין העדים אלה?

שר־המשטרה ב. ש. שיטריה:

נערכה חקירה, ותוצאותיה יובאו לפני בית־המשפט. המשטרה מסתמכת גם על עדי ראיה שאינם שוטרים, וגם שוטרים. בענין זה נעצרו חמישה אנשים, שכולם יובאו למשפט.

ד. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

היו"ר א. בן־אליעזר:

הודעה ליושב־ראש ועדת הכנסת.

ברוך אונייה (יו"ר ועדת הכנסת):

רצוני למסור לידיעת הכנסת כי ועדת הכנסת החליטה

ה. חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר א. בן־אליעזר:

נשמע עוד הודעה מפי יושב־ראש ועדת הכנסת.

ברוך אונייה (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועד דות כלהלן: מסיעת אחדות העבודה — פועלי ציון נכנס לוועדת הכספים חבר־הכנסת צור במקום חבר־הכנסת בן־אהרן.

עדיין בצעדים, האם יש בדעתו להורות למשטרה לפעול בהתאם לחוק?

ג) האם ידוע לכבוד השר איזה רושם מועזע יתקבל בעולם כולו למשמע הידיעה כי מונעים בכוח בנין מרכזי לתורה במדינת ישראל, דבר שאין לו אח בשום מדינה תקינה בעולם, והיש איפוא בדעתו להגיב בצורה חמורה יותר מאשר לגבי פגיעה בסתם רשות היחיד?

שר־המשטרה ב. ש. שיטריה:

א) הידיעות אינן נכונות כפי שהן מתוארות ברישה של שאלתחך.

עיריית חדרה הקצתה לישיבה, השוכנת עתה בחדרה בבנין ישן, מגרש הנמצא בשכונת שמשון. הובא למקום חצץ, ונקבעו גם כמה סימנים לחפירת היסודות. עמודי סימון אלה נעקרו ממקומם והושארו במקום כנראה על־ידי תושבי שכונת שמשון. מועצת העירייה הודיעה לשני הצדדים כי לנר' כח התנגדותם של אנשי השכונה להקמת הישיבה, היא תחזור ותורו בענין זה.

ב) איש לא פנה בכל קובלנה בענין למשטרה, והמש' טרה לא טיפלה כלל בפרשה זו. הענין הגיע לידיעתה מעל דפי העיתון.

ג) אם העולם ידע את העובדות כפי שהן, לא יוצר שום רושם מועזע.

5. ח ב ל ה ב ב נ י י ת ה י ש י ב ה ב ש כ ו נ ת ש מ ש ו נ ב ח ד ר ה

חבר־הכנסת י. רפאל שאל את שר המשטרה ביום כ"ט באייר תשי"ז (30 במאי 1957):

אודה לכבוד השר אם יודיעני מעל במת הכנסת, מה הם האמצעים שנקטה המשטרה נגד קבוצת התושבים בשכונת שמשון בחדרה, שעשתה מעשי אלימות והרס בבנין הישיבה, שהחלו בהקמתו על־פי רשיון הרשות המוסמכת.

שר־המשטרה ב. ש. שיטריה:

זה עתה השיבתי בענין זה על שאלתה דומה מטעם חבר־הכנסת לורנץ.

6. ה ת נ ה ג ו ת ה מ ש ט ר ה ב ש ע ת פ י נ ו י פ ו ל ש י מ מ ד י ר ה ב א ש ק ל ו נ

חבר־הכנסת ח. רובין שאל את שר המשטרה ביום ט"ו בסיון תשי"ז (14 ביוני 1957):

ביום 25 באפריל 1957 הגיעו לבית גלברט במגדל אשך

ו. חוק הבלו על סוכר, תשי"ז — 1957 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

טעות. אם יש מחלוקת בענין של החזרת מס, תועבר התביעה לבית־המשפט המחוזי, שיחליט במקרה כזה.

תיקון אחר שראוי להוכיחו כאן — דבר שלא היה בהצעת הממשלה המקורית והוכנס תוך הסכמת האוצר ואולי גם לפי יזמתו: הוראה המאפשרת להטיל כופר על אדם במקרה שהוא פוגע בחוק, עובר עבירה פלילית בניגוד להוראת התיקון הזה. האפשרות להטיל כופר תלויה בהסכמתו של הנוגע בדבר, ואם יוטל הקנס בדרך אדמיניסטרטיבית, לא יהיה עוד מקום להביא את האיש לדין על עבירה פלילית לפני בית־משפט.

עם זאת נקבע — והיו על כך כמה ויכוחים בוועדה, עד שבסופו של דבר נתקבל הדבר בקלות כל החברים — שאם הוגשה תביעה פלילית והענין נמסר לבית־המשפט, הרי לא יהיה עוד מקום להטיל כופר בדרך אדמיניסטרטיבית, אלא לאחר שהיעוץ המשפטי יתן הוראה להפסיק את הדיונים הפליליים.

שלושת התיקונים שעמדתי עליהם הם התיקונים העיקריים, שיש להם קצת יותר ערך עקרוני מאשר לתיקונים אחרים, ואני רואה עצמי פטור מלהיכנס לפרטים של כל אחד ואחד מהתיקונים הטכניים שהוכנסו לחוק.

נוסח החוק מונח לפני חברי־הכנסת, ואני מבקש את היושב־ראש הנכבד להעמיד להצבעה את הסעיפים השונים, שלגביהם אין, כאמור, הסתייגויות.

היו"ר א. בן־אליעזר:

מאחר שאין הסתייגויות אני מעמיד להצבעה את חוק הבלו על סוכר בקריאה שניה ושלישית כאחת.

ה צ ב ע

חוק הבלו על סוכר, תשי"ז — 1957, נתקבל.

ז. חוק מס עזבונו (תיקון), תשי"ז — 1957 **

(קריאה ראשונה)

על העזבונו, Estate Duty, דהיינו מס המוטל על שווי הרכוש שהשאיר אחריו נפטר, מבלי להביא בחשבון מי וכמה הם הנהנים מן העזבונו, ושיטה שניה — של מס ירושה, Inheritance Tax, לפיה מוטל המס על חלקו של כל יורש יורש בעזבונו.

צירוף זה מהווה אחת הסיבות לקביעת סוגי פטורים שונים שהחוק מעניק אותם. מצד אחד, פטורים אישיים הניתנים לכל יורש ולכל סוג של יורשים ואשר המורד שלהם הוא מידת קרבתו של היורש אל הנפטר. פטורים אלה מפורטים בתוספת לחוק, בה מפורטים גם שיעורי המס. מצד שני, ניתן פטור לנכסים מסויימים, היינו — אי־הכללתם בנכסי העזבונו לצורך שומת המס. פטור זה, המפורט בסעיף 6, נקבע בהתאם למהות הנכסים ולייעודם, כגון אם הנכסים הם רהיטים וכלי בית שהועברו למשפחתו של הנפטר, או

היו"ר א. בן־אליעזר:

נעבור עכשיו לסעיף י' של סדר־היום: חוק מס עזבונו, (תיקון), תשי"ז — 1957. רשות הדיבור לשר המסחר והתע"ש יהיה כממלא־מקום שר האוצר.

מ"מ שר־האוצר פ. ספיר:

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. אני מביא בזה לכנסת לקריאה ראשונה הצעת תיקון לחוק מס עזבונו, שמטרתה לתת סמכויות לפטור עזבונו מסויימים מן המס. לפני שאסביר את הצעת התיקון, ברצוני למסור לבית כמה פרטים על ביצוע חוק מס עזבונו.

מס עזבונו הונהג לראשונה בארץ בשנת 1949, כשהוחק חוק מס עזבונו, תשי"ט — 1949. המס נקבע כמיווג של שתי שיטות מסים שונות, המוטלים בקשר לירושה. האחת — מס

* «דברי הכנסת», חוב' י"ד, עמ' 705; נספחות.

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 303).

ריפורמה בסדרי הנוהל של מס עזבון: המשרדים השונים רוכזו ביחידה אחת בירושלים ונעשו פעולות שונות לייצול האדמיניסטרציה הן בשומה המס והן בגבייהו.

לאור פעולות אלה הוגדל אף אומדן ההכנסות מן המס לשנת הכספים הנוכחית. 1957/58, עד למיליון ל"י, בעוד שבשנים הקודמות לא עלתה ההכנסה אף פעם מעל ל-650,000 ל"י. במשך שלושת חדשי התקציב הראשונים של שנה זו נגבו כ-100,000 ל"י ובידי הנהלת מס עזבון התחייבויות לגביה בסכום נוסף של 750,000 ל"י לערך. יש איפוא יסוד להניח שאומדן ההכנסות אמנם ייגבה.

אבקש להעביר את החוק המוצע לוועדת הכספים.

הי"ר א. בן-אליעזר:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת רובין, ואחריו לחבר-הכנסת סוואבי.

חנן רובין (מס"ם):

אדוני הישבי"ראש, כנסת נכבדה. רק הערות ספורות בעקבות החוק המוצע. אין שום יסוד להתנגד להצעה המאפי שרת פטור ממס עזבון, כאשר מובטחת הרדיית בענין זה בין שתי מדינות. אין מקום להתנגדות להצעה זו, המאפשרת פטור ממס עזבון לגבי רכוש הנמצא בארץ, אם המדינה האחרת נותנת גם היא פטור כזה לגבי ענינים הנוגעים לנו.

אולם, אם ממלא מקום שר האוצר דיבר על כך שהצעת חוק זו היא אחד האמצעים בייצול גביית המס, אני מודה שלא ירדתי לסוף דעתו. זהו דבר נכון כשלעצמו, אבל אין לו כל קשר עם ההכנסות הנמוכות של המס הזה. אינני יודע אם ההכנסות ממס זה תעלינה או תרדנה על יסוד הצעה זו, על כל פנים, לשם העלאת הכנסות ממס עזבון צריך לחפש דרך אחרת, אם על-ידי תיקונים בפקודת החברות ואם בצורות אחרות, אולי גם על-ידי הטלת מס על מתנות.

אני רוצה לחזור בהזדמנות זו על דבר שהוזכר כאן כמה פעמים: עובדה מפתיעה היא שההכנסה ממס עזבון היא קטנה. אינני יודע בכמה מופיעה הכנסה זו בתקציב, נדמה לי בסכום של חצי מיליון ל"י בלבד, ולמעשה לא נגבה אפילו סכום זה. אף אם מניחים שהתמותה אצלנו היא נמוכה מאד —

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מתים רק קבצנים.

חנן רובין (מס"ם):

— גם או קשה להבין, מה הסיבה שמס עזבון מכניס באופן יחסי סכומים כה קטנים, בעוד שבארצות אחרות הוא מהווה מקור הכנסה ניכר למדי, וברור שמשם זה מבחינת הצדק הסוציאלי במשטר הרכושני הוא אחד מן המסות המתי קדמים. אני חושב שכבר הגיע הזמן, אחרי כמה שנים של נסיון לגבי מס עזבון, להפוך את המס למקור הכנסה ריאלי יותר.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מה במקרה אסון בקיבוצים?

חנן רובין (מס"ם):

אני מציע לחבר-הכנסת רוקח להטיל על אחד מן החבר רים הצעירים המוכשרים של מפלגת הציונים הכלליים לערוך מחקר על הבעיה הזאת.

אם הנכסים הוקנו על-ידי הנפטר למוסדות ציבור, תרבות, טעד וכו'.

החוק המוצע ענינו בסוג הפטורים השני — פטור ממס על נכסים מסויימים. הכוונה היא להעניק פטור על עזבון נוח בישראל שהונחלו למדינה זרה או למוסדות מסויימים במדינה זרה.

מדי פעם בפעם מקבלים המדינה או מוסדות ציבוריים עזבונות שהונחלו לטובתם על-ידי תושבים במדינות חוץ. המדינה שהמוריש היה בה תושב, גובה במקרה של עזבון כזה מס עזבון, אף-על-פי שהעזבון הונחל למדינת ישראל או למוסד ציבורי. אולם משלוח מסויימות מוכנות לפטור עזבונות כאלה ממס עזבון על הפטור יהיה הדי, והיינו, אם גם ממשלת ישראל תפטור ממס עזבון עזבונות של תושבי ישראל שהונחלו לטובת אותה מדינה או לטובת מטד ציבורי באותה מדינה.

למעשה כבר נתקלנו בעבר לא פעם בבעיה זו. ממשלת צרפת, לדוגמה, הביעה את הסכמתה לפטור ממס עזבונות לטובת מדינת ישראל בתנאי שמדינת ישראל תגמול פטור דומה לעזבונות בישראל שיונחלו לצרפת. כמובן אין למשל מדינת קליפורניה בארצות-הברית של אמריקה מוכנה לפטור ממס עזבונות שנועדו לטובת מכוני וייצמ, הטכניון הע"י ר"י בחיפה ואגודת שוחרי האוניברסיטה העברית, כל עוד לא יהיו מוסדות מסוג דומה, הקיימים בקליפורניה, פטורים מתשלום מס על עזבונות שהונחלו להם בישראל.

החוק המוצע בא איפוא לאפשר מתן הפטור על עזבון נוח לטובת מדינה זרה, או לטובת רשות מקומית, מוסדות דת, חינוך, תרבות, טעד, בריאות או מוסדות ציבוריים אחרים שבאותה מדינה בתנאים אלה: 1. אם נכרתה אמנה בין מדינת ישראל לבין אותה מדינה בדבר פטור או הנחה הרדיים ממס עזבון; 2. במקרה שאינה קיימת אמנה עם מדינה מסויימת יהיה מנהל מס עזבון רשאי להורות על פטור או הנחה ממס עזבון על נכסים שהונחלו לאותה מדינה או למוסד ממסות דתיה הנושא אופי ציבורי, אם אותה מדינה לפי חוקיה גומלת פטור דומה ממס על עזבון לטובת מדינת ישראל.

עלי עוד להוסיף כי את התיקון המוצע נתבקשתי לעשות על-ידי גורמים בחוץ-לארץ. לאחרונה קיבלנו ידיעות כי יש עוד לבדוק אם הנוסח המוצע מבטיח את מתן הפטור לפי חוקי כל המדינות בארצות-הברית. ייתכן שנצטרך לקבוע בתיקון שלנו, שמנהל מס עזבון יהא חייב, ולא רק רשאי, להורות על פטור ממס עזבון על נכסים שהונחלו לטובת מדינה זרה או לטובת מוסד ממוסדותיה, אם אותה מדינה גומלת לפי חוקיה פטור דומה לישראל. אני מקווה שבועד ימים מספר נקבל את תשובת אותם הגורמים אם הנוסח המוצע מספיק, או אם הם עומדים על כך שיש למחוק את המלים „רשאי להורות“ בסעיף 36 המוצע. אם יהיה כך, נביא ענין זה לפני ועדת הכספים, לפני שתחזיר אלינו את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית.

התיקון המוצע לחוק הוא רק צעד אחד נוסף לקראת ביטול ליקויים מסויימים שבמס עזבון, אשר הם הגורם למיעוט ההכנסות ממס זה בשנות הטלתו הראשונות.

מעבדים עתה תיקונים בגוף החוק בכמה ענינים נוספים הדרושים תיקון ואשר עתידים להביא להגדלת ההכנסות ממס זה, ובעתיד הקרוב תובא לכנסת הצעת חוק בקשר לכך.

כמו־כן יש לציין כי לאחרונה נערכה במשרד האוצר

— חוק מס עובון (תיקון) (סוואיב, שוסטק, בן־אליעזר); חוק
ניר־רפאלסקס, יוניצ'מן) —

זלמן סוואיב (הציונים הכלליים):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. אין לי מה להעיר על ההצעה שהביא ממלא־מקום שר האוצר. זהו תיקון מובן, מתקבל על הדעת, על בסיס הדדי עם מדינות אחרות, ולא על כך רציתי להעיר.

ממלא־מקום שר האוצר הזכיר שהממשלה דנה עכשיו בהכנסת תיקונים רציניים בחוק מס עובון, שהיא עומדת לה' בראשית הקיץ. בהודמנות זו חשבתי לנכון להעיר כמה הערות לגבי החוק הקיים.

נכון מה שאומרים כאן, כי מס העובון, שהיה צריך להכניס סכומים גדולים, אינו פועל כשורה במדינה, וצריך לחפש את הסיבות לכך. ישנן מדינות המעודדות יישוב מקר מות מסויימים על־ידי ביטול מס העובון באותם מקומות שמעתי כי באנגליה ישנו אי מפורסם שהמדינה היתה מעוג' יינת ליישוב, ולשם כך שטרה את העובונות באי זה מכל תשלום מס. עד היום יודע כל אדם עשיר באנגליה, שאם יתיישב באי זה, לא יצטרך לשלם מס עובון על רכושו כש תגיע השעה לסידור עניני הירושה. גם שמעתי שמישהו במדינת ישראל זכה בירושה כואת בשנה האחרונה. אינני מזכיר זאת סתם. בזמנו הציע חבר כנסת אחד, — שגם במ' דינת ישראל ייעשה משהו לגבי היודים היושבים במדינות גדולות ועשירות, ששם מס הירושה הוא גבוה, וזה מעסיק אותם לא מעט. לו היו קובעים במדינת ישראל מס ירושה נמוך יותר, יכול מאד להיות שאנשים היו עושים חשבון, שאולי כדאי להתיישב כאן לעת זיקנה ולשלם פחות מס ירושה. אין זה צחוק, זה רציני, וכדאי לשים לב לגקודה זו.

אליעזר שוסטק (תנועת החירות):

הם חוששים מפני מס הקבורה פה.

זלמן סוואיב (הציונים הכלליים):

אבל יש משהו אחר. שיעורי מס עובון, כפי שנקבעו בהתחלה, התיישנו, ואני חושב שהממשלה צריכה לעשות משהו בכיוון זה. השיעורים מגיעים ל־40, 45 ו־70 אחוזים מן הירושה. אין לפני הטבלה, אבל אני זוכר שכבר בסכר' מים של 30—40 אלף לירות מגיעים לאחוז גבוה מאד במס עובון, ופועל כאן אותו החוק של השתמטות, של סידורים

מיוחדים כדי לא לשלם את המס הגבוה, וישנן הרבה דרכים המאפשרות לבעל רכוש להעביר עוד בחייו חלק מן הרכוש לבני משפחתו, אם הוא יודע שעל הירושה הזאת יחול מס בשיעורים כבדים מאד. היום זה כבר אינו מעשי. רכוש של 30—40 אלף לירות במדינת ישראל איננו רכוש שיש להטיל עליו מסים בשיעורים של 40—45 אחוז ואפילו יותר.

גם בנוגע לפטור — אם תגידו שקיים פטור — הסכומים שנקבעו בתור פטור גם כן אינם ריאליים כיום. מה זה פטור של 3000 לירות לילד או פטור של 5000 לירות לבן־זוג? זה היה אילי ריאלי ב־1949, ב־1950. כיום, פטור של 5000 לירות לבן־זוג או לבת־זוג אינו פטור רציני.

אני חושב שהגיע הזמן שהממשלה תכניס תיקונים גם בפטור וגם בשיעורי המס, כדי שמש על ירושה לא יהיה פאנטאסטי, כדי שאנשים לא ידאגו. הזכיר כאן ממלא־מקום שר האוצר, וגם חבר־הכנסת רובין: חושבים להטיל מס על מתנות. ישנן גם תחבולות איך לא לשלם מס זה. אם מס על מתנות יהיה כבד מדי, ימצאו דרכים לא לשלם גם את המס הזה. צריך לעבד את מס העובון מחדש על בסיס מעשי, ריאלי; לא להגיים בשיעורים, להגדיל את הפטור, ואז יש לקנות שעם שכלול האדמיניסטרציה בגביה ואם תהיה אפשרות במדינה לצבור הון, אזי גם תהיה הכנסה ממס עובון, ולא צריך לחפש אמצעים בלאכותיים כדי להגדיל את ההכנסה. אני רוצה רק לציין באיזו מידה לא היה האוצר מוכן למס עובון זה בשנה הראשונה, ב־1949/50, כשהאומדן היה 500,000 ל"י וההכנסה היתה רק 17,000 ל"י. ברור, במשך השנים באו תיקונים ושיפורים, אבל זהו מס הדורש מחשבה, עיון ורביזיה יסודית, כדי שיהפוך למס ריאלי ויביא הכנסות לתקציב המדינה.

היו"ר א. בן־אליעזר:

מאחר שלא שמעתי כל הצעה אחרת, אצביע את ההצעה להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את חוק מס עובון (תיקון), תשי"ז—
1957, לוועדת הכספים נתקבלה.

ח. חוק לתיקון פקודת עבודת עונשין, תשי"ז—1957 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

שמושן יוניצ'מן (תנועת החירות):

לא תסכים לו, אבל אין לך הסתייגות.

נחום ניר־רפאלסקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

מטרת החוק הוסברה אז על־ידי השר. אנשים הנמצאים בבתי־סוהר והעונש שלהם מגיע עד שלושה חדשים מאסר, מותר להם לבקש עבודה בעבודות ציבוריות מחוץ לכתלי בית־הסוהר.

הכנסנו שיוני אחד בלבד, שסמכות ההחלטה בענין זה לא תהיה נתונה רק בידי מנהל בית־הסוהר או קצין המשטרה הממונה על מקום המאסר, כי יכולים להיות מקרים שהיחסים בין האסיר לבין מנהל בית־הסוהר או הקצין לא יהיו תקינים. לכן ניתנה לאסיר האפשרות לערער על החלטתם בענין זה לפני שר המשטרה, שיוכל לאשרה, לבטלה או לשנותה.

היו"ר א. בן־אליעזר:

נעבור לסעיף י"ז בסדר־היום: חוק לתיקון פקודת עבודת עונשין, תשי"ז — 1957. רשות־הדיבור ליושב־ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

נחום ניר־רפאלסקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. חוק זה נדון בכנסת בקריאה ראשונה ב־14 בינואר, והנני מתכבד להביא אותו עכשיו בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שניה ושלישית.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מה שם החוק הוזה?

נחום ניר־רפאלסקס (יו"ר ועדת החוקה חוק ומשפט):
חוק לתיקון פקודת עבודת עונשין, תשי"ז — 1957.

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):
 אתה היית היחידי שהחלטת להיות אתמול אנטי־ליב־ראלי. אני רוצה להזכיר, שזהו עזובן של ממשלת המנדאט, שגם היא הבינה זאת. מי שבפעם הראשונה הובא לבית־הסוהר לשלושה חדשים — ואני מציע: שישה חדשים — תינתן נא הרשות למפקד המשטרה, או אחרי ערעור לשר המשטרה, להחליף את תקופת העונש בבית־הסוהר, אם האי־סדר יבקש זאת, בעבודות ציבוריות מחוץ לבית־הסוהר.

נחום גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 כבוד היושבי־ראש, כנסת נכבדה. חבר־הכנסת יוניצ'מן הזכיר לי כאן נשכחות. אבקש את סליחת הכנסת אם אני אספר מעשה לא על ברוריה אלא על עצמי. לפני ארבעים שנה בערך הופעתי בפעם הראשונה בהגנה על שני גנבים. אמרתי אז מה שאומר היום חבר־הכנסת יוניצ'מן: על בית־סוהר בהרחבת יתר: בית־הסוהר איננו בית־ספר, הוא משפיע עוד יותר לרעה על הפושעים, וכדומה. האמת היא שקיבלתי מזה מנשיא בית־המשפט. הוא אמר לי: אל תספר למושבעים דברים שהם יודעים אותם. אני לא אגיד זאת עכשיו לחבר־הכנסת יוניצ'מן, הדבר נכון, שבית־סוהר אינו בית־ספר. אבל אין זה שייך לענין, כי המסקנה ההגיונית מדברי חבר־הכנסת יוניצ'מן היא, שצריך לבטל את בית־הסוהר בכלל.

כאן קיימת שאלה פשוטה מאד. אדם הוכנס לבית־סוהר על עבירה קלה וקיבל עונש של שלושה חדשי מאסר. לפי הנראה אין הוא עבריין מועד, יותר נכון: הוא עבריין מקרי. ובמקרה כזה יש לאפשר לאסיר לצאת מחוץ לבית־הסוהר לעבודת חוץ.

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):
 אני אומר: עונש של שישה חדשי מאסר בפעם הראשונה.

נחום גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 ואם העונש הוא שנת מאסר? משישה חדשים אפשר לעבור לשמונה חדשים, עשרה או שנים־עשר חדשים. מוכרח להיות גבול, והוא נקבע כאן לשלושה חדשים. מסתבר שהונו עונש קל, ולכן נטתה הוועדה לדעה, שרק לעבריניים כאלה צריך לתת את ההנחה, שהם יוכלו לבלות פרק זמן זה מחוץ לבית־הסוהר בעבודה ציבורית. עונש של שישה חדשים על־פי רוב מקבל לא עבריין מקרי אלא פושע מועד.

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):
 אז מפקד המשטרה לא יחליף לו את המקום. אין זה דבר אוטומאטי.

נחום גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 אנו נוטים לדעה, שמספיקה תקופה של שלושה חדשים. זו היתה דעת הוועדה.

היו"ר א. בן־אליעזר:

תחילה נצביע את הסתייגותו של חבר־הכנסת יוניצ'מן, המציע בסעיף 1, סעיף־קטן (1), במקום "שלושה חדשים" — "שישה חדשים".

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר־הכנסת יוניצ'מן לסעיף 1 לא נתקבל.

חוק לתיקון פקודת עבודת עונשין, תשי"ז — 1957, בנוסח הוועדה נתקבל.

זה השינוי היחיד שהכנסנו, ואנחנו מבקשים את הכנסת לקבל את החוק בקריאה שניה ושלישית.
 יש הסתייגות אחת לחוק, של חבר־הכנסת יוניצ'מן.

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):
 אדוני היושבי־ראש, כנסת נכבדה. אני כמובן מתחיל בבקשה לקבל את הסתייגותי. אתמול, בעת הינון על המצב בבית־הסוהר, כל חברי הכנסת שהשתתפו בוויכוח — כולם, חוץ מחבר־הכנסת רוקח — חתמו על שטר מוסרי לשיטה ליבראלית, מתקדמת והומאנית כלפי האסירים. אני מבקש היום לפרוע את השטר הזה. אני רוצה לספר לכנסת מה שלמדתי וראיתי מן ההסתכלות מקרוב.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):
 אתה היית בבית־סוהר?

שמשון יוניצ'מן (תנועת החירות):

הייתי לכל הפחות בשבעה או שמונה בתי־סוהר, אני מדגיש — לא מחנות מעצר. כשהגעתי לבית־הכלא בעכו, אמר לי אסיר ותיק, יודי מרדכי סטרליץ: שב בשקט, אל תתרגש ואל תתרגז, כי זה לא יעזור לך לשם יציאה. ומכיוון שהחלטתי לקבל את עצמו, וגם ידעתי על מה ומדוע אני יושב, הייתה לי אפשרות לא רק להסתגל אלא גם להסתכל וגם להתעמק, והסיכום של כל בתי־הסוהר שישבתי בהם הוא, שבית־סוהר אינו בית־ספר להחזרת האסיר למוטב, לחזרתו בתשובה.

לא אהיה ליבראלי עד כרי כך שחבר־הכנסת רוקח, שהיית דווקא כזו להיות אנטי־ליבראלי, יוכל להגיד כי אני בעד ביטול עונש בית־הסוהר. לא. מה שאני רוצה הוא, לדחות ככל האפשר את הפגישה הראשונה של האסיר עם בית־הסוהר. כי אם בית־סוהר הוא בית־ספר, הרי זה בית־ספר לפשע, להשתלמות ולהתמחות בדרכי פשע. והעברייני המגיע לשם בפעם הראשונה, לומד על נקלה שהשד איננו נורא כל־כך, שאפשר בקלות להסתגל ולהתאקלם. הידיעה, שהונו עונש הוא מאסר, לא תרתיעו מפשע שני. אם יש אפשרות לדחות את הפגישה הראשונה של העברייני עם בית־הסוהר — כדאי לעשות זאת.

לכן אני מציע, שבמקום תקופה שאיננה עולה על שלושה חדשים, כפי שנקבע בחוק, ייאמר: תקופה שאיננה עולה על שישה חדשים. אני מבקש מן הרוב בבית הזה, אשר חושב את עצמו למתקדם, לליבראלי, לסוציאליסטי, שיקבל הפעם את הצעתי, שהיא גם מתאימה למסורת היהודית. אני זוכר שהמסורת היהודית רצתה תמיד לעקור את החטא ולא את החוטא. מספרים על ברוריה אשת רבי מאיר, שכאשר הוא נכשל והחל לגדף את העבריניים, אמרה לו: כלום אין אתה זוכר שלאמור אצלנו: "יתמו חטאים מן הארץ", היינו — חטאים ולא חוטאים.

אני מבקש איפוא מן הבית, שבהתאם לוויכוח שהתקיים אתמול ובהתאם למסורת היהודית, יקבל את הסתייגותי להאריך את התקופה משלושה חדשים לשישה חדשים. רצוני להזכיר לחבר־הכנסת רוקח...

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):
 מה אתה רוצה ממני היום?

ט. חוק מילווה עממי מיוחד (ביטול איגרות חוב מסויימות), תשי"ז — 1957 (* (קריאה שניה וקריאה שלישית)

נה. אחרי־כך נתעוררה בעיה: על מי חובת ההוכחה? לפי הנוסח המקורי של הצעת החוק — על האורת חובת ההוכחה, ואילו התיקון אומר: „יורה המנהל בצו כי אותה איגרת חוב, שמספרה יפורש בצו, בטלה, אלא אם יש לו טעם סביר שלא לקבל הודעה כאמור כמהימנה; הורה המנהל כאמור, לא תקנה אותה איגרת חוב כל זכות“. כלומר: ההוכחה על המנהל, אלא אם יש לו טעם סביר שאינו יכול לקבל את הודעת האורת כמהימנה. זהו התיקון השני.

אבל בא עוד תיקון, והוא תיקון יסודי, בסעיף 4. פה התעוררה בוועדת הכספים בעיה רצינית. מצד אחד, האורחים ששילמו מקדמה למס הכנסה לא מילאו חובתם. לפי החוק שאושר בכנסת היו חייבים לבוא ולקבל את האיגרות. אבל האוצר סבור היה, שקשה להניח ש־200,000 אורחים יקומו ויעמדו בתור כדי לקבל את האיגרות. לכן שלח אותן לבתיהם, אף־על־פי שלא היה חייב לעשות זאת לפי החוק המקורי. הדבר הזה הוליד תקלה. החל מיום 3 בספטמבר, לפי הצעת החוק, ולפי התיקון, החל מיום 31 בדצמבר — האיגרת בטלה ומבוטלת. השאלה היא אם הממשלה, אף־על־פי שהאורת חטא ולא נהג לפי החוק, יכולה לומר שאיבד את כספו, משום שהתקלה הרי באה לא באשמת האורת, אלא באשמת הממשלה, אם כי התכוונה לטובה, אבל העובדה היא שיש איגרות שלא הגיעו לידי האורחים.

לפני הוועדה עמדה האלטרנטיבה: או להשאיר את הסעיף הזה כמקורו או למחוק את הסעיף. הוועדה חשבה שאם הסעיף יישאר כמו שהוא, ייגרם עוול לאורחים; ואם יימחק הסעיף, ייגרם עוול למדינה, מפני שאננם היתה איוו תקלה, אבל הממשלה התכוונה לטובה כששלחה לאורחים את האיגרות מבלי להטריח אותם לבוא ולקבלן. לכן תיקנה הוועדה את הנוסח המקורי, ואני מביא אותו לאישור בצורה מתוקנת.

אקרא קודם את הנוסח המקורי ואחרי־כך את הנוסח המתוקן של סעיף 4. הנוסח המקורי אומר: „לאחר יום ז' באלול תשי"ז (3 בספטמבר 1957) יראו כל איגרת חוב שנשלחה לאדם לפי סעיף 16 לחוק היסודי ולא בוטלה, כאילו נמסרה לאותו אדם“. הנוסח המתוקן אומר: „לאחר יום ח' בטבת תשי"ז (31 בדצמבר 1957) יראו כל איגרת חוב שנשלחה לאדם לפי סעיף 16 לחוק היסודי ולא הודע עליה למנהל כאמור בסעיף 2, כאילו נמסרה לאותו אדם; ואולם אם האדם הודיע למנהל על אי־קבלתה עד יום י"ב בטבת תשי"ז (31 בדצמבר 1960), רשאי המנהל להוציא לו איגרת חוב חדשה, אם הוכיח למנהל כי האיחור בהודעה היה מסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן וכי האיגרת שנשלחה לו לא הגיעה לידיה“. כלומר: הארכנו את המועד עד סוף 1960. במשך הזמן הזה גם ייעשה הפרסום הדרוש, בדרכים שונות. ואז לא יימצא אורח־על־ידע כי הוא חייב במסירת הודעה, ואם לא עשה זאת עד 31 בדצמבר 1957, יש לו עוד אפשרות במשך שלוש שנים לבוא לאוצר ולהוכיח שמסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן לא יכול היה לעשות את אשר חייב היה לעשות.

הי"ר א. בן־אליעזר :

אנו עוברים לדיון על חוק מילווה עממי מיוחד (ביטול איגרות חוב מסויימות), תשי"ז — 1957, קריאה שניה ושלישית. רשות־הדיבור ליושב־ראש ועדת הכספים.

ישראל גורי (יו"ר ועדת הכספים) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. לאחר שחוק מילווה עממי מיוחד (ביטול איגרות חוב מסויימות), תשי"ז — 1957, הועבר לוועדת הכספים, אני מביא אותו לקריאה שניה ושלישית בכנסת. ועדת הכספים מציעה שלושה תיקונים בחוק, ואעמוד בקצרה על מהותם.

אשר למטרת החוק — הרי זכור לחברי הכנסת ששר האוצר הסביר את המטרה, והיא: האוצר שלח כמאתיים אלף איגרות לאורחים אשר שילמו את המקדמה למס הכנסה, לפי חוק שאושר בכנסת, לפיו היו חייבים להמיר את המקדמה עליי רכיבת איגרות חוב. בי האוצר להקל על האורחים — אף־על־פי שלא היה חייב לעשות זאת — והוא שלח את האיגרות למאתיים אלף אורחים. עליידי כך שהאוצר בא להקל, וזו היתה הכוונה — נוצרה גם תקלה מסויימת. חלק מהאורחים אשר שילמו את המקדמה המציאו לאוצר בזמן התשלום את הכתובות שלהם. גם משלמי מס הכנסה, וגם אלה שלא שילמו מס הכנסה וזו להם הפעם הראשונה ששיי למו — כל אלה העבירו את כתובותיהם לאוצר. האוצר שלח את האיגרות האלה לפי הכתובות הקודמות, אולם במשך הזמן חלק מהאורחים ששילמו מקדמה החליפו את כתובותיהם ועברו לדירות אחרות. לכן יש להניח שכמה מאות או אולי אלפי איגרות לא הגיעו לתעודתן, לא הגיעו לכתובת הנכונה. אילו לא היו האיגרות למוכיז — לא היתה בזה שום תקלה. אבל באפריל 1958 גיע מועדן של האיגרות הללו לקבל תוקף של איגרות חוב למוכיז, ואז מי שירכוש את האיגרת בתום לב יהיה בעל איגרת, מבלי שחטא במאומה. ואילו בעל האיגרת האמיתי, ששילם את המקדמה ובמקומה קיבל את האיגרת, יוכל גם לתבוע את התמורה, ואז יצטרך האוצר לשלם פעמיים: פעם למי ששילם מקדמה למס הכנסה, ופעם שניה — למי שרכש את האיגרת בתום־לב. אמנם אפשר להוכיח, למי של, שאדם לא רכש את האיגרת בתום־לב, אבל זה כבר כרוך בסיבוכים ולא תמיד אפשר יהיה להוכיח את הדבר; ייתכן שרוב המקרים יהיה קשה להוכיח.

החוק מחייב את אלה ששילמו מקדמה למס הכנסה ואיגרות החוב לא הגיעו לידם, לעשות מעשה ולהודיע על כך. בסעיף 2 להצעת החוק נאמר: „שלח המנהל לאדם איגרת חוב לפי סעיף 16 לחוק היסודי, והודיע האדם למנהל עד ליום ז' באלול תשי"ז (3 בספטמבר 1957) כי איגרת החוב לא הגיעה לידי, והוכח הנחת דעתו של המנהל כי האיגרת לא נמסרה לתעודתה — רשאי שר האוצר להורות בצו כי אותה איגרת חוב, שמספרה יפורש בצו, בטלה, ומשהורה כך לא תקנה אותה איגרת חוב כל זכות“. כאן הכנסנו שני תיקונים. ראשית, ועדת הכספים מצאה לנכון להאריך את המועד מ־3 בספטמבר שנה זו עד ל־31 בדצמבר. זוהי הקלה ראשונית

ישיבה ש"ח, ג' תמוז תשי"ז (2 יולי 1957)
 — חוק מילווה עממי מיוחד (ביטול איגרות חוב מסויימות) (גורי, בן־אליעזר) —

ה צ ב ע ה

חוק מילווה עממי מיוחד (ביטול איגרות חוב מסויי־
 מות), תשי"ז — 1957, נתקבל.

היו"ר א. בן־אליעזר :

חברי הכנסת, אני מברך על פריון העבודה בישיבה זו.
 לדאבוני הרב אינני יכול להעסיק עוד את הכנסת.
 הישיבה הבאה — מחר בשעה 11.00. הישיבה נעולה.

הוועדה חשבה שבדרך זו היא מיישבת את שתי הבעיות.
 מצד אחד לא ייעשה עוול לאזרח, ומצד שני לא ייעשה עוול
 לקופת המדינה.

הוועדה מביאה את החוק הזה על דעת כל חברי הוועדה,
 ללא חילוקי־דעות, ואני מציע לאשר אותו.

היו"ר א. בן־אליעזר :

מאחר שאין הסתייגויות, אעמיד את החוק להצבעה בק'
 יאה שניה ושלישית כאחת.

הישיבה נועלה בשעה 17.08.